

Ett tal till Subani

Det är inte alltid så lätt att skriva ett invigningstal. Jag hörde häromdagen *Parisa Liljestrand* tala på Göteborgs Filmfestival. Det var ett tal som gjorde mig sorgsen, arg och bekymrad. Men, jag blev också lite inspirerad, för hon hade mycket proffsiga talkort, och jag tänkte att det måste jag också ha. Och längst upp på mitt första kort skrev jag DÖDEN.

DÖDEN DÖDEN DÖDEN. Som *Astrid Lindgren* alltid sa till sina systrar i början av deras telefonsamtal, för att ha det ämnet avklarat och sen kunna prata vidare om annat. Eller som *Thomas Öberg* i *Bob Hund* sjunger *Å döden hör min fråga kan du spara dom som vi bryr oss om?* Svaret är NEJ. Nej Nej Nej. Ingen kan sparas, alla ska dö. För på ett Tranströmerskt vis smyger DÖDEN runt oss alla med sitt måttband. Mäter och mäter. Vad för mått kistorna ska byggas i kan man aldrig veta. Ena stunden en kista på 187 centimeter, en annan gång 163 och där emellan behövs en kista som bara är 51 centimeter lång och 30 centimeter bred.

För en tid sedan kom döden och hälsade på också i min familj. Min svärfar dog i cancer och jag och min man bodde hos honom hans sista tid, höll honom sällskap där i dödens väntrum. Jag hade som alltid med mig ett broderi och märkte tydligt tryggheten som fanns i händernas monotona rörelser, hur broderiet blev ett skydd, en hemvist och något att fästa tankarna och tiden i. Det blev också mycket tydligt hur trösterikt det var att där i de stilla dagarna av väntesorg, där ledsenheten sköljde över oss som vågor när vi minst anade det, ha ett stycke tyg i knät. Mitt broderi blev blött, men det är en av alla textilens storheter, det förstörs inte av tårar, det torkar.

Jag säger mig av tyg är du kommen, så skör, så trådig som den inre och yttre tillvaron är, så hotad av klipp, skrev konstnären *Lenke Rothman*. Jag och Subani pratade om henne när vi sågs häromdagen, för det är en konstnär som haft mycket stor betydelse för oss båda två. Lenke Rothman kom till Sverige från koncentrationslägret Bergen Belsen efter andra världskriget, av hela sin stora familj var det bara hon och en bror som överlevde. Lenke var svårt sjuk i TBC och låg inlagd på olika sjukhem i över sex år. Hon beskriver hur hon låg där sängbunden, till brädden fylld med smärta och sorg och med en stark längtan efter att lyfta det upplevda framför sig, men det fanns inga ord. Hon började brodera då. Svart sytråd på vitt papper. Upp och ner, upp och ner.

Händernas arbete tar vid där talet slutar, skriver Subani och för henne är det i stället väven som får hårbärgera allt det där som är bortom orden. Inslag efter inslag efter inslag. Och det är på ett vis mycket svårt att förstå, hur snabbt en människa kan försvinna, medan allt det materiella kan finnas kvar. En farmors städrock, en mammas mjuka tröja, en liten sons strumpor, den lilla dotterns filt. Lenke Rothman skrev: *Jag vill hopfoga den sönderfallande världen.* Samla ihop spillrorna, remsa för remsa – väv i hop dom. Väv ihop dig. Och likt en av storheterna i Subanis arbete – väv ihop dig med andra.

Vi pratade också om färg jag och Subani. Om sorgens färg. Eller som en mamma i utställningen frågar sig – *Vad har minnet för färg?* Det är lätt att tänka att det är en mycket mörk färg. Svart och avgrundsdjup. Eller äckligt lila. Eller bara tom och vass och vit. Men sorgen kan vara vackert röd som en liten pojkes pyjamas, eller blå och vit som en pappas favoritfotbollslag, eller gul som nattlinnet du bar dagen då ditt barns hjärta slutade att slå.

Min uppgift är att bära hemliga bördor åt världen, hörde jag den amerikanska poeten *Anne Carson* säga i en intervju på P1. Jag antecknade det, strök över bära och skrev dit BRODERA istället. Brodera hemliga bördor. Lappen har jag hängt på min ateljévägg. Jag hade också kunnat skriva VÄVA hemliga bördor. Eller DELA dem. Så som du gör Subani.

Du väver, du bär, du bjuder in och du delar med dig. Och som vi alla vet blir det mycket lättare att bära det som är tungt om man kan göra det tillsammans. Så tack igen för ditt arbetes stora styrka, och för att vi alla får ta del av den. Och med detta sagt är den här utställningen invigd och jag vill att vi ger Subani en stor applåd!